

Ütle kolm korda ja kiiresti: deinstitutsionaliseerimine (4)

SH

Sotsiaalvaldkonna inimesed on juba mõned aastad kokku puutunud erihoolekande arengutega, mis näevad maailma teisel moel kui nõukogude ajast pärit maailmavaade, mis pidas loomulikuks normist erineva kõrvaldamist ja peitmist.

Tänapäeval valmistatakse psüühilise erivajadusega inimesi ette iseseisvamaks eluks kogukonnas, otsitakse võimalusi ja leitakse lahendusi. Enamik riike Euroopas on meist selles osas kaugel ees. Psüühiliste erivajadustega inimestel on suuremad õigused neisse puutuvates otsustes kaasa rääkida, teha ise vigu ja nendest õppida. Nagu me kõik. Psühhiaatria, farmaatsia ja sotsiaalvaldkonna tohtu areng on kaasa toonud võimaluse, et enamik psühhiaatrilise diagnoosiga inimestest on õige toe ja õige ravi korral võimelised elama väljaspool hooldekodu.

Nagu elus ikka juhtub, on ka nimetatud valdkonna arenguperspektiivide ja ootuste teema arusaadav asjaosalistele, kuid liiga vähene selgitus teistele ehk kogukonnale on erinevatel põhjustel hilinevad ja takerdunud. See tekitab aga põhjendamatu kuulujutte ja võimendab inimeste hirme. Võib-olla, et mõni eestimaalane on isegi kuulnud erihoolekande deinstitutsionaliseerimise kavast Eestis, ent kantseliitlik kõnepruuk ei kutsu kindlasti kedagi selle teemaga sügavalt tutvuma. Ega mõistma, et tegemist on kogu maailmavaate muutusega, mis toob kaasa koos elamise ja koos toime tulemise, üksteise aktsepteerimise kõiki erinevusi silmas pidades, kõigi põhiõigusi austades.

Erinevates Eesti linnades on erihooldekodude tekkimisele reageeritud üsna ühtemoodi ning eranditult hirmude ja vastuväidetega. Samas neis paikades Eestimaal, kus praegu erihoolekande klientidele hooldekodudes elukohta pakutakse, reageeritakse hooldekodude tükeldamise plaanidele risti vastupidi. Inimestega ollakse harjunud, hooldekodude rahvast teatakse kui distsiplineeritud ja kohusetundlikke kodanikke.

MÄRTSIKUU SÄÄSTUKAARDIPAKKUMISED

SAAREMAA KAUBAMAJAS
RAEKOJA 1, E-R 10-19; L, P 10-16

coop
Saaremaa

Kahjuks on inimloomus kord juba selline, et enne veel, kui jõuame millegagi harjumise läbi mõelda, asutakse rünnakule ja rünnakuhetkel ei ole tegelikkusel enam tähtsust. On minu tõde ja vale ning kõik, mida inimene kohe ei mõista, ongi nagu vale. Õnneks ei ole elu aga mustvalge ja erihoolekandes ei ole harvad need juhtumid, kus hiljem tullakse oma sügavalt eelarvamuslike hoiakute pärast vabandust paluma.

Hirmus elamine on raske, karta võib ju kõike. Tänapäeval kardavad inimesed pagulasi, kardavad inimõiguste laienemist erineva orientatsiooniga inimestele, kardavad psüühilise erivajadusega inimesi ja kindlasti on lisaks veel mõned lähedalt puudutavad hirmud.

Kuidas leppida, et kodutänav ei kuulugi enam ainult mulle ja seda tuleb jagada? Hea oleks leida lihtne lahendus arusaamisele, et kõigil elusolenditel on õigus heaolule, ja päriselt uskuda, et üks Downi sündroomiga sündinud poiss on sama palju tuge ja armastust vajav kui kromosoomi võrra teisem, hiilgavalt gümnaasiumi lõpetav noor neiu.

Õiguse kõrval arvamust väljendada on alati kohustus aru saada, millest on jutt, milles on tegelikult küsimus ja mida ma inimesena tegelikult kardan ja miks ma seda kardan. Muret ei tohiks teha ju teadmine, et linnakogukonnas elama asuvad psüühilise erivajadusega inimesed on selleks ette valmistatud, et neil on selleks vajalikud oskused ja soov, et nende kõrvale jäävad endiselt abiks tugiisikud ja tegevusjuhendajad. Veidi muret teevad muidugi n-ö kogukonnas endas toimuvad vihateod ja kurjad sõnad, mida öeldakse, aga eks see kõik kokku annabki võimaluse koos kasvada ja inimesena areneda.

Mina usun kindlalt, et saarlane tuleb hästi toime iseenda ja oma laste mõistlikuks inimeseks kasvatamisega ja 26-täheline sõna deinstitutionaliseerimine areneb ideest tegelikkuseni niisugusel moel, et saame protsessi panustades väärakaks jääda.

Helle Kahm, *Sõmera hooldekodu juhataja*